

מעשה שארע בעיר מינכן שבגרמניה. יהודי מתבולל היה נשוי לגויה, ונולד לו בן. היהודי, שעדיין פעמו בו רגשות יהודיים, רצה מאוד למול את בנו. כיון שידע שר' לייב הלוי, המוהל של קהילת מינכן, לא יסכים למולו, 'הסתיר' את אשתו והמציא סיפור על העדרותה... ר' לייב מל את התינוק בעצם יום השבת.

לאחר כמה ימים שמע המוהל "מאחורי הפרגוד" כי אמו של התינוק אותו מל בשבת הינה גויה. ר' לייב נרעש, ושלח מכתב לרבה של ירושלים, הגאון רבי שמואל סלנט, לשאול מה דינו.

"אני מוהל, והכנסתי מאות ילדים בבריתו של אברהם אבינו... ועתה חיללתי בעוונתי שבת קודש בברית הזו, כי מלתי את בן הנכריה בשבת. עתה אשובה על השגה הזאת, ואבקש ממעלתו לכתוב לי במהרה מה אעשה לכפרת עוון. אבל זאת ידע מעלתו כי אינני בקו הבריאות, ולא אוכל להתענות תעניות הרבה, מפני דאגה של חולשה, ודי לחכימא ברמיזה..."

השיבו רבי שמואל סלנט: "הנני להרגיע את רוחו הטהורה ולהשיבו כהלכה, כי באם לא שכיחי פרוצים בבני קהילתו, ולא היה לו מקום לחוש ולחקור אם התינוק הוא בן ישראלית, אם כן הוא אונס גמור. וגם דהוי אנוס בדבר מצוה וזמנו בהול - ביום השמיני, ולכולי עלמא פטור מחיוב קרבן חטאת.

ולכן בזמן הזה אינו צריך לקבל סיגופים וכדומה. ועוד יש לי טעם נכון לפטרו מסיגופים, ואין להאריך בזה... רק מעתה יהיה זהיר וזריז לחקור היטב".

(תורת רבנו שמואל סלנט "ח"א ט')

"וביום השמיני ימול בשר ערלתו". (י"ב ג)

"נוהגים לעשות סעודה ביום המילה". (י"ד רס"ה י"ב)

סיפר הגאון רבי יעקב קמיניצקי: לסעודת הברית של בנו שמואל לא היה באפשרותם להגיש מאכלים משובחים והתכוונו להגיש לחם כהה ודג מלוח...

אולם בבוקר הברית הבחינה חמותו של רבינו בגוי שיכור המהלך מרחק מה לפניו ומשהו נופל מכיסו. היו אלה מספר שטרות כסף. היא מיהרה בעקבות האיש להשיב לו את כספו. אך בטרם הספיקה להדביקו פנה לרחוב צדדי ונעלם... הכסף הספיק לסעודה בשרית מכובדת, כמקובל בשמחה מעין זו. ("רבי יעקב")
עין אורח תקנ"א י"ב ברמ"א, שאוכלים בשר ויין בסעודת ברית מילה בתשעת הימים ובשעת.

"הגאון מהר"ן אזולאי, אב"ד צפת, תיקן פה שלא לעשות סעודת יום המילה בבשר אלא בדגים, משום שהם נמכרים אצלנו בזול יותר מן הבשר, כדי שלא לבייש את מי שאין לו!"

כעין מה שכתוב (תענית כו: חולין פד. ועיי"ש) על זה שבנות ירושלים היו יוצאות בכלי לבן שאולים, וכן, 'דרך ארץ' - ילמד אדם את בני ביתו להסתפק במזונות קלים, ולא בבשר ויין'.

ומצאתי (בספר "כרם חמור") שגאוני המערב הקדמונים תיקנו תקנה כזאת במדינתם, לטובת העניים, שלא יצטרכו להרבות בהוצאה. ("ארץ חיים" י"ד רס"ה י"ב - מהר"ן אזולאי נהרג ברעידת האדמה בצפת בשנת תקצ"ז)

"ויקרא שמו בישראל!"

מנהגנו שלא קוראים שם לתינוק לפני הברית ומספר טעמים יש בזה * כאשר נסתלקה הערלה והטומאה. * עתה ראוי לקבל שפע ואור עליון. * שלא ישלטו בו המזיקים ועין הרע. * סגולה לאריכות ימים. * כן מצונו באברהם ומשה. בקהילת חלב-ארם צובה לא נהגו כן; נהגו בני חלב לשלוח הזמנות באופן רשמי לברית מילה, כפי שעושים לפני חתונה או בר מצוה. בהזמנה הם ציינו את שם התינוק כפי שיקרא בברית, ולא הקפידו על כך.

סיפר הג"ר יצחק טוויל כי לאחיו, הג"ר מרדכי שנוולד בפורים, כתבו בראש ההזמנה לברית את הפסוק "ומרדכי יצא מלפני המלך..." ואת השם שניתן לו. בעלון "ארץ זבת חלב" הובא צילום של הזמנה לברית מילה בחלב משנת תרע"ז, בה נכתב שם התינוק!

(נר לשולחן שבת" מידידי הרה"ג רבי אברהם עדס)

מתוך הסכמה של הג"ר אליהו פוסק לספר "זבד טוב": "מכתבו היקר על הלכות מילה קבלתי, ולפי שביום רביעי אי"ה אכניס בני [אשר יקרא שמו בישראל מרדכי] בבריתו של אברהם אבינו אעלה לתורה מחידושי..." (יש"כ להרה"ג ר"ר ובענין זה עיין "אוצר הברית" ח"א)

פעם הזמינו את הרבי מקלויזנבורג לשמש סנדק בעיר טבריה. והנה, כאשר המוהל עמד למול וכבר החזיק בידו את סכין המילה, פנה אליו לפתע הרבי: "אני מאמין באמונה שלימה שמישיח צדקנו עשוי להגיע אלינו בכל רגע ממש, וכבר הגידו חז"ל ש"משם - מטבריה - עתידין להגאל", יתכן איפוא שפתאום באמצע המילה, לאחר החיתוך ולפני הפריעה יבוא משיח ויהיה שאון רב ומהומה גדולה סביבו... לכן אבקשך מוהל יקר שבמקרה כזה לא תתבלבל חלילה, אלא תשלים במנוחה וישוב הדעת את מלאכתך עד הסוף..." ("צאנו" גליון שי' ועיין ר"ה לא:)

סיפרו לפני הגאון רבינו דב לנדו מעשה שהיה עם ה"חזון איש" שכתבו ופרסמו. פעם שיצא מביתו לנסוע לברית מילה. המתינו לו אנשים, שאל לכל אחד מבוקשו והשיב להם. לאחר מכן, כשנכנס למכונית, ביקש מהנהג: "יסע לאט בחמישים מטר הראשונים, כדי שלא יראה לאנשים שאני רוצה לברוח מצרותיהם!"
העיר רבי דב, שהסיפור היה כך, שהחזון"א אמר לנהג לנסוע לאט, כדי שלא יראה שהוא ממהר והם עיכבו אותו! ("נר לשולחן שבת")

"וביום השמיני ימול בשר עורלתו." (י"ב ג)

מעשה בשוחט בכפר אחד בשם מיכאל ראב, שפגש ברחובה של עיר איש נכבד ושמו רבי מיכאל פשקס, אשר שימש גם כמוהל, והיה מדקדק ומתאמץ במצוה זו, ומבזבז מכספו וזמנו כדי לזכות למול את תינוקות ישראל.

נחה רוח שטות על השוחט מיכאל ראב והחליט לעשות מעשה שלא יעשה, להתל ולמתוח את רבי מיכאל פשקס. ניגש אליו בארשת פנים רצינית, ואמר: "אשתי ילדה בן זכר במזל טוב, ואנו מכבדים אותך למול אותו ביום ראשון הקרוב..."

כמוכן שר' מיכאל פשקס נענה לבקשתו. ביום ראשון השכם בבוקר יצא מעירו ונסע אל הכפר בו היה גר השוחט, היה זה מרחק של ארבע שעות נסיעה.

כשהגיע סוף כל סוף אל הכפר, שאל את העוברים ושבים, היכן הברית? השיבו לו בתמיהה שאין היום בכפר אף ברית.

כשהמשיך להתעקש ולטעון - הרי השוחט עושה ברית?! ענו לו אנשי הכפר, מה פתאום ברית, אשתו ילדה נקבה ולא בן זכר... בני הכפר החלו להתלוצץ עליו, והוא הפך לשחוק ולעג בפי כל.

סיפור המעשה הגיע במכתב לחת"ס, ובו שאלה - האם צריך להעביר את השוחט "המתחן" ממשרתו, וכן מה לעשות עימו?

תשובתו של החת"ס נכתבה ערב ראש חודש ניסן, שנת תקצ"ה: תשובה: יש כאן שני נידונים: ראשית, יש פה דיני אונאה שהוא ציער את חברו בדברים, וחז"ל החמירו בזה מאד. ושנית, דיני ממונות, שהפסיד לו זמן וכסף.

ולמעשה, כיון שבזמן הזה אין אנו גובים זאת, נשאר עליו רק את רשעת הלאו ד'לא תונן', ועל כן אם בית הדין ימצאוהו חייב, יעבירו אותו ממשרתו כשוחט, עד שיפייס את הנכבד ר' מיכאל פשקס בכל מה שראוי, כך יעשה תשובה על חוצפתו ורשעותו.

יעויין שם בתשובתו מה שיעור הפיצוי הכספי שעליו לשלם: כמה שווה שכר מצות המילה ושכר הפסיעות שקשה להעריכו. (שו"ת חת"ס חו"מ קע"ו)

הגאון רבי בן ציון אבא שאול, ראש ישיבת "פורת יוסף" היה מגיע בבוקר בשעה תשע לשיבה. כשהיו מזמינים אותו להיות מוהל או סנדק, היה אומר: "עד שמונה וחצי טוב, אחר כך יש לי תלמידים!" אם ארע מקרה והמוהל התאחר, רבינו עזב את מקום הברית והלך לשיבה, להגיע לשיעור בזמן. (תפארת ציון)

"ארבעה חשובין כמת: עני ומצורע..." (נדרים סד)

פסק מהר"ם מרוטנבורג: האומר מצורע חשוב כמת לענין הירושה מעשה צדוקים הוא ושטות לומר כן ודברי האפוסטרופוסין שאומרים כן כינים ולית דין צריך בשש... (מהד' קרימונה קט"ו)

גדולה מילה שדוחה צרעת, שאם היתה בהרת חותכה עם המילה, אף שהתולש סימני צרעת עובר בלא תעשה.

(נדרים לא: י"ד רס"ו א)

"בדד ישב, מחוץ למחנה מושבו"

ידוע ומפורסם החסד המופלא שעשה הגאון הצדיק רבי אריה לוי עם החולים המצורעים. הצרעת הינה מחלה חשוכת מרפא, עקב סכנת ההדבקות מהמחלה נאלצו החולים בה לשהות בבית חולים מיוחד ששכן בשכונת טלביה שבירושלים. שם היו בבידוד, מנותקים מבני משפחתם.

למצבם הנורא התוודע רבי אריה בעת עומדו בתפילה בכותל המערבי, שמע קול בכי מר של אישה שהתייפחה בתפילתה.

רבי אריה, שהבין שהאישה זקוקה לעזרה, המתין. כשסיימה את תפילתה פנה אליה: "למה תבכי, אולי אוכל לעזור לך". החלה האישה לגולל בפניו את מסכת יסוריו של בנה - יקירה שחלה בצרעת, ונתון בהסגר בבית החולים, בודד, בלא אפשרות מזור לרפואתו. רבי אריה הזדעזע מהדברים ששמע, והחליט כי חייב הוא להאיר את חשכת חייהם של אותם אומללים.

במסירות נפש, מתוך בטחון בה' שלא יזק, הלך לבית החולים לראות במה יוכל לסייע להם. בהגיעו גבר זעזועו כשראה שנים עשר חולים יהודים המוקפים בשלש מאות חולים ערבים ונזירות נוצריות מטפלות בהם. כשראו החולים את רבי אריה פרצו בבכי קורע לב: "זה שנים רבות שלא זכינו לביקורו של אדם מהחוץ".

מני אז החל בתמידות פוקד אותם, כשהוא יושב ולומד עמם ומחזק את רוחם ונפשם. כמו כן דאג להם לאוכל כשר, שאשתו הרבנית מרת צפורה חנה היתה מבשלת עבורם.

בהגיע ראש השנה, בגלל שאר חיוביו, שלח את בניו, רבי רפאל ורבי שמחה שלמה לתקוע בשופר לחולים. הם קיבלו על עצמם את התפקיד ברצון ובשמחה, וכפי שסיפרו היה זה מעמד מרטיט לב שלא מש מזכרונם כל ימיהם!

"בהגיענו לבית החולים מצאנו את החולים כשהם כבר ממתנינים בדריכות לבואנו. ומה גדולה היתה שמחתם עת ראו שאכן אבא דאג עבורם לזכותם במצוות היום.

מחשש להדבקות נותרו החולים לעמוד בפתח חדריהם כשאנו עומדים במרחק מה. כשהחלו להשמע התקיעות נפרץ באחת סכר דמעותיהם, מועקת לבם אשר טמונה היתה בעומק לבם התפרצה באחת החוצה, ומפיהם החלו להשמע זעקות ויללות אדירות קורעות לב כשאנו נסחפים עמהם בבכי נורא. כך נמשכו התקיעות בקושי רב, כשקולות גניחותיהם ויללותיהם נבללים בקולות השברים ויללות התרועה של השופר".

הזכיר פעם הגאון רבי יצחק זילברשטיין את הנהגתו זו של רבי אריה לפני הגאון רבי יוסף שלום אלישיב, חתנו של רבי אריה, ושאלו: "הכיצד רבי אריה סיכן את עצמו בכך?" השיבו: "לרבי אריה היה מותר!". (תפארת רפאל)

תקנות למונת קהילת אה"ו: בשנת 'כל השומע תבא (תק"ג) עליו ברכה: תוקפן יפה לעשר שנים ואין רשות לקהל אחר לבטל אחת התקנות.

לסעודת ברית מילה מותר להזמין שנים עשר בעלי בתים עם נשיהם ובתוך מספר זה יהיו שני עניים עם נשיהם וגם נכללים בזה הגיסים והגיסות.

כל זה חוץ מהסבים, בעל הברית ואשתו והבנים, הסנדק, המוהל ונשיהם, האב"ד והרבנית, פרנס החודש ואשתו והמייילדות, ואורחים ממקומות אחרים וספרדיים, מלמד הילד הדורש והחזן והשמש. כל אלו אינם מן המנויים.

תקנה ישנה שאסור להגיש בסעודת מצוה עוגת שקדים. כן אסור להוסיף על שני מיני מאפה - הקלה פורתא - מאפה שבתוך המרק אינם בכלל!

ב"שלום זכר" אסור להגיש ליפתן כמקדם. גם צימוקים ושקדים אסור להעמיד ולהגיש, רק עוגה קטנה "קוכען" מותר לחלק... העובר על התקנות נקנס בעשרים טאהלר לצדקה "בלי מחילה וכאילו מועל בהקדש". (שנות דור ודור" עיי"ש - חמש עשרה תקנות)